Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 4ης Οκτωβρίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Χορήγηση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας – Οδηγία 2013/32/ΕΕ – Άρθρο 38 – Άρθρο 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Έννοια των "ασφαλών τρίτων χωρών" – Χαρακτηρισμός της Δημοκρατίας της Τουρκίας ως "ασφαλούς τρίτης χώρας" – Επανεισδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία στην τρίτη χώρα – Άρνηση»

Στην υπόθεση C-134/23,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Συμβούλιο της Επικρατείας (Ελλάδα) με απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 2023, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Μαρτίου 2023, στο πλαίσιο της δίκης

Σωματείο «Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες»,

Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο»

κατά

Υπουργού Εξωτερικών,

Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Λυκούργο, πρόεδρο τμήματος, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin και L. S. Rossi (εισηγήτρια), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Pikamäe

γραμματέας: Σ. Σπυροπούλου, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Μαρτίου 2024,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– το Σωματείο «Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες», εκπροσωπούμενο από τον Β. Παπαδόπουλο, δικηγόρο,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

– η Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο», εκπροσωπούμενη από την Ε. Σπαθανά, δικηγόρο,

– η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη Ζ. Χατζηπαύλου, τον Κ. Γεωργιάδη, τον Γ. Καριψιάδη, την Τ. Παπαδοπούλου και τον Σ. Σπυρόπουλο,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Edelmannová, τον M. Smolek και τον J. Vláčil,

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και R. Kanitz,

– η Κυπριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Ει. Νεοφύτου και Φ. Σωτηρίου,

– η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Zs. Biró-Tóth και τον M. Z. Fehér,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman και A. Hanje,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις A. Azéma και Α. Κατσιμέρου,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Ιουνίου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 38 της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (ΕΕ 2013, L 180, σ. 60, και διορθωτικό ΕΕ 2015, L 114, σ. 25), ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα του άρθρου 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του Σωματείου «Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες» (Ελλάδα) και της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας «Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο» (Ελλάδα), τα οποία, αμφότερα, αναπτύσσουν δραστηριότητα υπέρ των προσφύγων, και, αφετέρου, του Υπουργού Εξωτερικών (Ελλάδα) και του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου (Ελλάδα), με αντικείμενο το κύρος κοινών υπουργικών αποφάσεων τις οποίες αυτοί εξέδωσαν και με τις οποίες η Δημοκρατία της Τουρκίας χαρακτηρίζεται ως «ασφαλής τρίτη χώρα» για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων διεθνή προστασία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας περί επανεισδοχής

3 Στις 16 Δεκεμβρίου 2013 η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Δημοκρατία της Τουρκίας συνήψαν συμφωνία για την επανεισδοχή προσώπων που διαμένουν χωρίς άδεια (ΕΕ 2014, L 134, σ. 3, στο εξής: συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας περί επανεισδοχής). Η συμφωνία αυτή κυρώθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την απόφαση 2014/252/ΕΕ του Συμβουλίου, της 14ης Απριλίου 2014 (ΕΕ 2014, L 134, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2014, L 331, σ. 40).

4 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας περί επανεισδοχής προβλέπει τα εξής:

«Κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους και χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις από το εν λόγω κράτος μέλος πέραν εκείνων που προβλέπονται στην παρούσα συμφωνία, η Τουρκία επιτρέπει την επανεισδοχή όλων των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών, οι οποίοι δεν πληρούν, ή δεν πληρούν πλέον, τους ισχύοντες όρους εισόδου, παρουσίας ή διαμονής στην επικράτεια του αιτούντος κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι, σύμφωνα με το άρθρο 10, τα εν λόγω πρόσωπα:

[...]

γ) εισήλθαν παράνομα και απευθείας στην επικράτεια των κρατών μελών, αφού διέμειναν ή διήλθαν από την τουρκική επικράτεια.»

5 Βάσει της αποφάσεως (ΕΕ) 2016/551 του Συμβουλίου, της 23ης Μαρτίου 2016, για τον καθορισμό της θέσης που θα ληφθεί εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής επανεισδοχής όσον αφορά εκτελεστικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή, από την 1η Ιουνίου 2016, των άρθρων 4 και 6 της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας της Τουρκίας για την επανεισδοχή προσώπων που διαμένουν χωρίς άδεια (ΕΕ 2016, L 95, σ. 9), η υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 4 της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας περί επανεισδοχής εφαρμόζεται από την 1η Ιουνίου 2016.

Η οδηγία 2013/32

6 Οι αιτιολογικές σκέψεις 18, 43, 44 και 46 της οδηγίας 2013/32 διαλαμβάνουν τα εξής:

«(18) Είναι προς το συμφέρον τόσο των κρατών μελών όσο και των αιτούντων διεθνή προστασία να λαμβάνεται απόφαση επί των αιτήσεων το συντομότερο δυνατό, με την επιφύλαξη της διεξαγωγής κατάλληλης και πλήρους εξέτασης.

[...]

(43) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάζουν όλες τις αιτήσεις επί της ουσίας, δηλαδή να αξιολογούν κατά πόσον ο συγκεκριμένος αιτών μπορεί να θεωρηθεί ως πρόσωπο που δικαιούται διεθνή προστασία κατά την έννοια της οδηγίας 2011/95/ΕΕ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις

για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9)], εκτός εάν η παρούσα οδηγία προβλέπει άλλως, ιδίως όταν μπορεί να υποτεθεί εύλογα ότι άλλη χώρα θα εξετάσει το θέμα και θα παράσχει επαρκή προστασία. […]

(44) Τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει να υποχρεωθούν να αξιολογούν μια αίτηση διεθνούς προστασίας επί της ουσίας […] όταν ο αιτών, ως εκ της επαρκούς συνδέσεώς του με τρίτη χώρα, όπως ορίζεται από την εθνική νομοθεσία, αναμένεται ευλόγως να αναζητήσει προστασία στην τρίτη αυτή χώρα, και υφίστανται λόγοι για να θεωρηθεί ότι ο αιτών θα τύχει εισδοχής ή επανεισδοχής στην εν λόγω χώρα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενεργήσουν έτσι μόνο αν ο συγκεκριμένος αιτών θα είναι ασφαλής στη συγκεκριμένη τρίτη χώρα. Προς αποφυγή δευτερογενών μετακινήσεων αιτούντων, θα πρέπει να θεσπισθούν κοινές αρχές για τη θεώρηση ή το χαρακτηρισμό τρίτων χωρών ως ασφαλών από τα κράτη μέλη.

[…]

(46) Όταν τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν τις έννοιες της ασφαλούς χώρας κατά περίπτωση ή χαρακτηρίζουν χώρες ως ασφαλείς καταρτίζοντας σχετικούς καταλόγους, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, μεταξύ άλλων, τις κατευθυντήριες γραμμές και τα επιχειρησιακά εγχειρίδια καθώς και τις πληροφορίες για τις χώρες καταγωγής και τις δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της μεθοδολογίας υποβολής εκθέσεων για πληροφορίες σχετικά με τη χώρα καταγωγής της [Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (ΕΥΥΑ)], που αναφέρονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 439/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 2010, για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο [ΕΕ 2010, L 132, σ. 11], καθώς και τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (UNHCR)]».

7 Το άρθρο 2 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

α) “σύμβαση της Γενεύης”: η σύμβαση της 28ης Ιουλίου 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων, όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967·

[…]

γ) “αιτών”: ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής που έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας επί της οποίας δεν έχει εκδοθεί ακόμη [απρόσβλητη] απόφαση·

[…]

ε) “[απρόσβλητη] απόφαση”: η απόφαση που ορίζει κατά πόσον χορηγείται στον υπήκοο τρίτης χώρας ή στον ανιθαγενή καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας δυνάμει της οδηγίας [2011/95] και η οποία δεν υπόκειται πλέον σε [μέσο παροχής έννομης προστασίας] στο πλαίσιο του κεφαλαίου V της παρούσας οδηγίας, ασχέτως εάν με την άσκηση τέτοιου [μέσου παροχής έννομης προστασίας] οι αιτούντες αποκτούν τη δυνατότητα να παραμένουν στα εν λόγω κράτη μέλη μέχρις ότου εκδοθεί η σχετική απόφαση·

[...]».

8 Το κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Βασικές αρχές και εγγυήσεις», περιλαμβάνει τα άρθρα 6 έως 30.

9 Στις διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Διαδικασίες σε πρώτο βαθμό», συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 31, 33, 35 και 38.

10 Το άρθρο 31 της οδηγίας 2013/32, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαδικασία εξέτασης», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη εξετάζουν τις αιτήσεις διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο διαδικασίας εξέτασης σύμφωνα με τις βασικές αρχές και εγγυήσεις του κεφαλαίου ΙΙ.

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η διαδικασία εξέτασης ολοκληρώνεται το ταχύτερο δυνατό με την επιφύλαξη κατάλληλης και πλήρους εξέτασης.»

11 Το άρθρο 33 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Περιπτώσεις απαράδεκτων αιτήσεων», ορίζει τα εξής:

«1. Πέραν των περιπτώσεων κατά τις οποίες μια αίτηση δεν εξετάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31)], τα κράτη μέλη δεν οφείλουν να εξετάζουν εάν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις για διεθνή προστασία σύμφωνα με την οδηγία [2011/95] όταν μια αίτηση θεωρείται ως απαράδεκτη δυνάμει του παρόντος άρθρου.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρήσουν αίτηση για διεθνή προστασία ως απαράδεκτη μόνο εάν:

α) η διεθνής προστασία έχει χορηγηθεί από άλλο κράτος μέλος·

β) μια χώρα που δεν είναι κράτος μέλος θεωρείται ως πρώτη χώρα ασύλου για τον αιτούντα, σύμφωνα με το άρθρο 35·

γ) μια χώρα που δεν είναι κράτος μέλος θεωρείται ως ασφαλής τρίτη χώρα για τον αιτούντα, σύμφωνα με το άρθρο 38·

[...]».

12 Το άρθρο 35 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Έννοια της πρώτης χώρας ασύλου», προβλέπει τα εξής:

«Μια χώρα μπορεί να θεωρηθεί ως πρώτη χώρα ασύλου για ένα συγκεκριμένο αιτούντα εάν:

α) έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας από τη χώρα αυτή και απολαύει ακόμη της σχετικής προστασίας· ή

β) απολαύει άλλης επαρκούς προστασίας στην εν λόγω χώρα, επωφελούμενος μεταξύ άλλων από την αρχή της μη επαναπροώθησης,

με την προϋπόθεση ότι θα γίνει εκ νέου δεκτός στη χώρα αυτή.

Κατά την εφαρμογή της έννοιας της πρώτης χώρας ασύλου στη συγκεκριμένη περίπτωση του αιτούντος, τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τους το άρθρο 38 παράγραφος 1. Δίδεται στον αιτούντα η δυνατότητα να αμφισβητήσει την εφαρμογή της έννοιας της πρώτης χώρας ασύλου στη συγκεκριμένη περίπτωσή του.»

13 Το άρθρο 38 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Έννοια των ασφαλών τρίτων χωρών», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν την έννοια των ασφαλών τρίτων χωρών μόνο εφόσον οι αρμόδιες αρχές κρίνουν ότι η μεταχείριση του αιτούντος διεθνή προστασία στην οικεία τρίτη χώρα θα πληροί τα εξής κριτήρια:

α) δεν απειλούνται η ζωή και η ελευθερία λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων·

β) δεν υπάρχει κίνδυνος σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται στην οδηγία [2011/95]·

γ) τηρείται η αρχή της μη επαναπροώθησης σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης·

δ) τηρείται η απαγόρευση της απομάκρυνσης κατά παράβαση του δικαιώματος αποφυγής των βασανιστηρίων και της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης, όπως ορίζεται στο διεθνές δίκαιο· και

ε) υπάρχει η δυνατότητα να ζητηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα και, στην περίπτωση που ο αιτών αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, να του χορηγηθεί προστασία σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης.

2. Η εφαρμογή της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας υπόκειται στους κανόνες του εθνικού δικαίου, περιλαμβανομένων:

α) των κανόνων που απαιτούν σύνδεσμο μεταξύ του αιτούντος και της οικείας τρίτης χώρας, βάσει τ[ου] οποί[ου] θα ήταν εύλογο για τον αιτούντα να μεταβεί στη συγκεκριμένη χώρα·

β) των κανόνων σχετικά με τη μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθούν οι αρμόδιες αρχές προκειμένου να κρίνουν ότι η έννοια της ασφαλούς τρίτης χώρας μπορεί να εφαρμοσθεί σε συγκεκριμένη χώρα ή συγκεκριμένο αιτούντα. Η μεθοδολογία αυτή περιλαμβάνει μια εξατομικευμένη εξέταση του ασφαλούς χαρακτήρα της χώρας για συγκεκριμένο αιτούντα και/ή τον εθνικό χαρακτηρισμό των χωρών που θεωρούνται ως γενικά ασφαλείς·

γ) των κανόνων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο οι οποίοι επιτρέπουν να εξετάζεται χωριστά κατά πόσον η οικεία τρίτη χώρα είναι ασφαλής για συγκεκριμένο αιτούντα και οι οποίοι επιτρέπουν, τουλάχιστον, στον αιτούντα να προσβάλλει την εφαρμογή της εννοίας της ασφαλούς τρίτης χώρας επικαλούμενος ως λόγο το γεγονός ότι η τρίτη χώρα δεν είναι ασφαλής υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες στις οποίες ευρίσκεται. Ο αιτών έχει επίσης τη δυνατότητα να αμφισβητήσει την ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ αυτού και της τρίτης χώρας σύμφωνα με το στοιχείο α).

3. Κατά την εφαρμογή απόφασης που βασίζεται αποκλειστικά στο παρόν άρθρο, τα κράτη μέλη:

α) ενημερώνουν σχετικά τον αιτούντα· και

β) του χορηγούν έγγραφο με το οποίο ενημερώνονται οι αρχές της εν λόγω τρίτης χώρας, στη γλώσσα της χώρας αυτής, ότι η αίτηση δεν έχει εξετασθεί επί της ουσίας.

4. Όταν η τρίτη χώρα δεν επιτρέπει στον αιτούντα να εισέλθει στο έδαφός της, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε αυτός να έχει πρόσβαση σε διαδικασία σύμφωνα με τις βασικές αρχές και εγγυήσεις που περιγράφονται στο κεφάλαιο ΙΙ.

5. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν περιοδικώς την [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή σχετικά με τις χώρες έναντι των οποίων εφαρμόζεται η αρχή αυτή σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/1348

14 Η οδηγία 2013/32 καταργήθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1348 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση και την κατάργηση της οδηγίας 2013/32/ΕΕ (ΕΕ L, 2024/1348), ο οποίος εφαρμόζεται από τις 12 Ιουνίου 2026, σύμφωνα με το άρθρο 79, παράγραφος 2, του κανονισμού.

Το ελληνικό δίκαιο

Ο νόμος περί διεθνούς προστασίας

15 Ο νόμος 4636/2019 περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α′ 169/1.11.2019), ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος περί διεθνούς προστασίας), μεταφέρει στην ελληνική έννομη τάξη την οδηγία 2013/32.

16 Σύμφωνα με το άρθρο 84, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, του νόμου περί διεθνούς προστασίας, οι αρμόδιες αρχές απορρίπτουν αίτηση διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτη, εφόσον μια χώρα, που δεν είναι κράτος μέλος, θεωρείται ως ασφαλής τρίτη χώρα για τον αιτούντα σύμφωνα με το άρθρο 86 του εν λόγω νόμου.

17 Το άρθρο 86, παράγραφος 1, του νόμου περί διεθνούς προστασίας καθορίζει τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται σωρευτικά για τον χαρακτηρισμό μιας τρίτης χώρας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας».

18 Δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 86 του ως άνω νόμου, η συνδρομή των κριτηρίων που καθορίζονται στην παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου εξετάζεται ανά περίπτωση και για κάθε αιτούντα ξεχωριστά, εκτός αν η επίμαχη τρίτη χώρα έχει χαρακτηριστεί ως γενικά ασφαλής και εμπεριέχεται στον εθνικό κατάλογο ασφαλών τρίτων χωρών. Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο αιτών διεθνή προστασία δύναται να αντικρούει την εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας», επικαλούμενος ως λόγο το γεγονός ότι η τρίτη χώρα δεν είναι ασφαλής υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες στις οποίες αυτός ευρίσκεται. Σύμφωνα με το άρθρο 86, παράγραφος 3, του νόμου, με κοινή υπουργική απόφαση καθορίζονται οι τρίτες χώρες που χαρακτηρίζονται ασφαλείς για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων άσυλο, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους, για τους σκοπούς της εξέτασης αιτήσεων διεθνούς προστασίας.

19 Κατά το άρθρο 86, παράγραφος 5, του ιδίου νόμου, όταν η επίμαχη τρίτη χώρα δεν επιτρέπει στον αιτούντα να εισέλθει στο έδαφός της, η αίτησή του εξετάζεται επί της ουσίας από τις αρμόδιες αρχές απόφασης.

Η πρώτη κοινή υπουργική απόφαση και η δεύτερη κοινή υπουργική απόφαση

20 Κατ’ εξουσιοδότηση του άρθρου 86, παράγραφος 3, του νόμου περί διεθνούς προστασίας, εκδόθηκε η κοινή υπουργική απόφαση 42799/3.6.2021 «Καθορισμός τρίτων χωρών που χαρακτηρίζονται ως ασφαλείς και κατάρτιση εθνικού καταλόγου, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 86 του ν. 4636/2019 (Α′ 169)» (ΦΕΚ Β′ 2425/7.6.2021) (στο εξής: πρώτη κοινή υπουργική απόφαση).

21 Η πρώτη κοινή υπουργική απόφαση χαρακτηρίζει τη Δημοκρατία της Τουρκίας ως «ασφαλή τρίτη χώρα» για τους αιτούντες διεθνή προστασία με χώρα καταγωγής τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και τη Σομαλία.

22 Η εν λόγω κοινή υπουργική απόφαση αντικαταστάθηκε από την κοινή υπουργική απόφαση 458568/15.12.2021 «Τροποποίηση της υπ’ αρ. 42799/03.06.2021 κοινής απόφασης των Υπουργών Εξωτερικών και Μετανάστευσης και Ασύλου “Καθορισμός τρίτων χωρών που χαρακτηρίζονται ως ασφαλείς και κατάρτιση εθνικού καταλόγου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 86 του ν. 4636/2019 (Α′ 169)” (Β′ 2425)» (ΦΕΚ Β′ 5949/16.12.2021) (στο εξής: δεύτερη κοινή υπουργική απόφαση).

23 Η δεύτερη κοινή υπουργική απόφαση χαρακτηρίζει, εκ νέου, τη Δημοκρατία της Τουρκίας ως «ασφαλή τρίτη χώρα» για τους αιτούντες διεθνή προστασία με χώρα καταγωγής τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και τη Σομαλία.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

24 Τα αιτούντα της κύριας δίκης άσκησαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ελλάδα), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, αίτηση ακυρώσεως της πρώτης κοινής υπουργικής απόφασης και της δεύτερης κοινής υπουργικής απόφασης, για τον λόγο, μεταξύ άλλων, ότι οι αποφάσεις αυτές αντίκεινται στο άρθρο 86 του νόμου περί διεθνούς προστασίας και στο άρθρο 38 της οδηγίας 2013/32.

25 Ειδικότερα, τα αιτούντα της κύριας δίκης υποστηρίζουν, αφενός, ότι η δυνατότητα επανεισδοχής στην Τουρκία των αιτούντων διεθνή προστασία τους οποίους αφορούν οι εν λόγω κοινές υπουργικές αποφάσεις δεν εξασφαλίζεται «μέσω διεθνών συμφωνιών» και, αφετέρου, ότι δεν υφίσταται εύλογη προοπτική επανεισδοχής των αιτούντων διεθνή προστασία στην Τουρκία αφ' ης στιγμής, από τον Μάρτιο του 2020 και την πανδημία της νόσου COVID-19, η εν λόγω τρίτη χώρα έχει «παγώσει» τις επανεισδοχές τέτοιων αιτούντων στο έδαφός της.

26 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι η αίτηση ακυρώσεως ήταν παραδεκτή μόνον καθ' ο μέρος στρεφόταν κατά της δεύτερης κοινής υπουργικής απόφασης και στη συνέχεια αποφάνθηκε ότι, στο μέτρο που τα αιτούντα της κύριας δίκης προέβαλαν αιτίαση περί απουσίας νομικής υποχρέωσης της Δημοκρατίας της Τουρκίας να αποδέχεται την επανεισδοχή από την Ελλάδα αιτούντων διεθνή προστασία, η αιτίαση αυτή έπρεπε να απορριφθεί. Συγκεκριμένα, λαμβανομένης υπόψη, μεταξύ άλλων, της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας περί επανεισδοχής, το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι η Δημοκρατία της Τουρκίας υπείχε τέτοια νομική υποχρέωση.

27 Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες σχετικά με την εν τοις πράγμασι συμμόρφωση της Δημοκρατίας της Τουρκίας προς την εν λόγω νομική υποχρέωση, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος, το οποίο παραδέχονται και οι ελληνικές αρχές, ότι, από τον Μάρτιο του 2020 και χωρίς η κατάσταση αυτή να φαίνεται να μπορεί να μεταβληθεί στο εγγύς μέλλον, η εν λόγω τρίτη χώρα έπαυσε να αποδέχεται την επανεισδοχή στο έδαφός της των αιτούντων διεθνή προστασία των οποίων οι αιτήσεις έχουν απορριφθεί ως απαράδεκτες στην Ελλάδα βάσει της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας».

28 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει δύο διαφορετικές, υποστηριχθείσες από μέλη του δικαστηρίου αυτού, ερμηνείες του άρθρου 38 της οδηγίας 2013/32 επί του ζητήματος αυτού.

29 Σύμφωνα με την πρώτη ερμηνεία, την οποία ασπάζεται η πλειοψηφία των μελών του αιτούντος δικαστηρίου, η δυνατότητα επανεισδοχής του αιτούντος διεθνή προστασία στην οικεία τρίτη χώρα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό της χώρας αυτής ως «ασφαλούς τρίτης χώρας» κατά την έννοια του άρθρου 38 της οδηγίας, λαμβανομένου, ειδικότερα, υπόψη του σκοπού ο οποίος μνημονεύεται, μεταξύ άλλων, στην αιτιολογική σκέψη 18, αποτυπώνεται επίσης στο άρθρο 31, παράγραφος 2, της οδηγίας και έγκειται στην εξασφάλιση της κατά το δυνατόν ταχείας εξετάσεως των αιτήσεων διεθνούς προστασίας. Σε περίπτωση διαφορετικής ερμηνείας απλώς θα παρατεινόταν ο χρόνος εξέτασης του αιτήματος διεθνούς προστασίας και η αβεβαιότητα του αιτούντος ως προς το καθεστώς παραμονής του στη χώρα στην οποία υπέβαλε το αίτημά του, χωρίς να αποκλείεται ο κίνδυνος επαναπροώθησής του σε χώρα στην οποία κινδυνεύει να υποστεί δίωξη και το ενδεχόμενο διατάραξης των διεθνών σχέσεων. Συνεπώς, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να χαρακτηρίσει, με πράξη γενικής ισχύος, τρίτη χώρα ως γενικώς ασφαλή, κάνοντας χρήση της ευχέρειας που του παρέχει το άρθρο 38, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32, αν η εν λόγω τρίτη χώρα δεν εγγυάται την εν τοις πράγμασι συμμόρφωση προς την υποχρέωση την οποία υπέχει να αποδέχεται την εισδοχή ή την επανεισδοχή των ενδιαφερομένων αιτούντων διεθνή προστασία στο έδαφός της. Υπό τις περιστάσεις αυτές, κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, η αίτηση ακυρώσεως της δεύτερης κοινής υπουργικής απόφασης θα έπρεπε να γίνει δεκτή.

30 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι, σύμφωνα με μια δεύτερη ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 2013/32, η προϋπόθεση περί εν τοις πράγμασι αποδοχής της εισδοχής ή της επανεισδοχής των αιτούντων διεθνή προστασία δεν αποτελεί στοιχείο του κύρους της κανονιστικής πράξης με την οποία μια χώρα χαρακτηρίζεται ως γενικώς ασφαλής, αλλά είτε της

ατομικής πράξης με την οποία απορρίπτεται συγκεκριμένη αίτηση διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτη κατ' εφαρμογήν της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» είτε της εκτέλεσης μιας τέτοιας ατομικής πράξης. Υπό τις περιστάσεις αυτές, κατά την εν λόγω γνώμη, η αίτηση ακυρώσεως της δεύτερης κοινής υπουργικής απόφασης θα έπρεπε να απορριφθεί ως αβάσιμη.

31 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Το άρθρο 38 της οδηγίας [2013/32], ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 18 του [Χάρτη], έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική (κανονιστική) ρύθμιση, με την οποία χαρακτηρίζεται ως γενικώς ασφαλής για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων διεθνή προστασία τρίτη χώρα, η οποία έχει μεν αναλάβει την νομική υποχρέωση να επιτρέπει την επανεισδοχή στο έδαφός της των εν λόγω κατηγοριών αιτούντων διεθνή προστασία, προκύπτει, όμως, ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα (που στην συγκεκριμένη περίπτωση υπερβαίνει τους [20] μήνες) η χώρα αυτή αρνείται την επανεισδοχή και δεν προκύπτει ότι ερευνήθηκε το ενδεχόμενο να μεταβληθεί η στάση της χώρας στο προσεχές μέλλον;

ή

2) έχει την έννοια ότι η επανεισδοχή στην τρίτη χώρα δεν αποτελεί σωρευτική προϋπόθεση για την έκδοση της εθνικής (κανονιστικής) πράξης, με την οποία χαρακτηρίζεται τρίτη χώρα ως γενικώς ασφαλής για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων διεθνή προστασία, αλλά αποτελεί σωρευτική προϋπόθεση για την έκδοση της ατομικής πράξης, με την οποία απορρίπτεται συγκεκριμένο αίτημα διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτο για τον λόγο της "ασφαλούς τρίτης χώρας";

ή

3) έχει την έννοια ότι η επανεισδοχή στην "ασφαλή τρίτη χώρα" πρέπει να εξακριβώνεται μόνον κατά την στιγμή της εκτέλεσης της απόφασης, όταν η απόφαση αυτή περί απόρριψης του αιτήματος διεθνούς προστασίας βασίζεται στον λόγο της "ασφαλούς τρίτης χώρας";»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

32 Με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο ζήτησε από το Δικαστήριο να εκδικασθεί η υπό κρίση υπόθεση κατά την ταχεία διαδικασία, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, με την αιτιολογία ότι μεγάλος αριθμός προσώπων θα επηρεαστεί από την απόφαση του Δικαστηρίου και ότι ο επίμαχος τομέας είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος.

33 Στις 31 Μαρτίου 2023 ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε, αφού άκουσε την εισηγήτρια δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, να μην κάνει δεκτό το αίτημα αυτό.

34 Συγκεκριμένα, η ταχεία διαδικασία αποτελεί δικονομικό μέσο για την αντιμετώπιση εξαιρετικά επείγουσας καταστάσεως. Ο σημαντικός αριθμός προσώπων ή έννομων καταστάσεων τα οποία ενδεχομένως αφορούν τα υποβληθέντα ερωτήματα δεν μπορεί, όμως, αφ' εαυτού να συνιστά εξαιρετική περίσταση ικανή να δικαιολογήσει την εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας [πρβλ. απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2022, Bundesrepublik Deutschland (Διοικητική αναστολή της αποφάσεως μεταφοράς), C-245/21 και C-248/21, EU:C:2022:709, σκέψεις 33 έως 35]. Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο δεν ανέφερε κανένα στοιχείο με βάση το οποίο να μπορεί να χαρακτηριστεί

η υπό κρίση υπόθεση ως συνδεόμενη με μια εξαιρετική κατάσταση κρίσης εξαιτίας της οποίας οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν θα μπορούσαν, μεταξύ άλλων, να προβλέψουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας ή η οποία θα παρακώλυε σημαντικά τη λειτουργία του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου ενόσω εκκρεμεί η απάντηση του Δικαστηρίου [πρβλ. διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 2017, Magamadov, C-438/17, EU:C:2017:723, σκέψη 18, και απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2022, Bundesrepublik Deutschland (Διοικητική αναστολή της αποφάσεως μεταφοράς), C-245/21 και C-248/21, EU:C:2022:709, σκέψη 36].

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

35 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, εν συνόψει, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 38 της οδηγίας 2013/32, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 18 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους με την οποία τρίτη χώρα χαρακτηρίζεται ως γενικώς ασφαλής για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων διεθνή προστασία, ενώ, παρά τη νομική υποχρέωση την οποία υπέχει, η εν λόγω τρίτη χώρα έχει αναστείλει, γενικώς και χωρίς να προβλέπεται προοπτική αντίθετης εξέλιξης, την εισδοχή ή την επανεισδοχή των εν λόγω αιτούντων στο έδαφός της.

36 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 33, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32 απαριθμεί κατά τρόπο εξαντλητικό τις περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρήσουν αίτηση διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτη [απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2024, Bundesrepublik Deutschland (Παραδεκτό μεταγενέστερης αίτησης), C-216/22, EU:C:2024:122, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

37 Συνακόλουθα, το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, της οδηγίας προβλέπει τη δυνατότητα κράτους μέλους να θεωρήσει αίτηση διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτη εάν μια χώρα που δεν είναι κράτος μέλος θεωρείται ως «ασφαλής τρίτη χώρα» για τον αιτούντα, σύμφωνα με το άρθρο 38 της οδηγίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, η δυνατότητα αυτή μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με το άρθρο 84, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, του νόμου περί διεθνούς προστασίας.

38 Από το άρθρο 38 της οδηγίας 2013/32 προκύπτει ότι η εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» εξαρτάται από την τήρηση των σωρευτικών προϋποθέσεων που προβλέπονται στις παραγράφους 1 έως 4 του ίδιου άρθρου [αποφάσεις της 19ης Μαρτίου 2020, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Tompa), C-564/18, EU:C:2020:218, σκέψη 36, και της 16ης Νοεμβρίου 2021, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Ποινικοποίηση της βοήθειας προς τους αιτούντες άσυλο), C-821/19, EU:C:2021:930, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

39 Πρώτον, το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν την έννοια των «ασφαλών τρίτων χωρών» μόνον εφόσον κρίνουν ότι η μεταχείριση του αιτούντος διεθνή προστασία στην οικεία τρίτη χώρα θα πληροί τα κριτήρια που ορίζονται ρητώς στα στοιχεία α′ έως ε′ της συγκεκριμένης διατάξεως.

40 Εν προκειμένω, από το σκεπτικό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο απέρριψε οριστικώς τον προβληθέντα από τα αιτούντα της κύριας δίκης λόγο ακυρώσεως με τον οποίο υποστήριξαν ότι η Δημοκρατία της Τουρκίας δεν πληροί τα κριτήρια αυτά και, επομένως, το αιτούν δικαστήριο δεν ερωτά το Δικαστήριο σχετικά με την ερμηνεία των εν λόγω κριτηρίων.

41 Δεύτερον, κατά το άρθρο 38, παράγραφος 2, της οδηγίας, η εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» υπόκειται στους κανόνες του εθνικού δικαίου. Στους κανόνες αυτούς περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι κανόνες που απαιτούν τέτοιο σύνδεσμο μεταξύ του αιτούντος διεθνή προστασία και της οικείας τρίτης χώρας ώστε να καθίσταται εύλογο για τον συγκεκριμένο αιτούντα να μεταβεί στην εν λόγω χώρα, οι κανόνες σχετικά με τη μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθούν οι αρμόδιες αρχές προκειμένου να κρίνουν ότι η έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας» μπορεί να εφαρμοσθεί σε συγκεκριμένη χώρα ή συγκεκριμένο αιτούντα διεθνή προστασία, διευκρινιζομένου ότι η μεθοδολογία αυτή πρέπει να περιλαμβάνει μια εξατομικευμένη εξέταση του ασφαλούς χαρακτήρα της χώρας για συγκεκριμένο αιτούντα και/ή τον εθνικό χαρακτηρισμό των χωρών που θεωρούνται ως γενικά ασφαλείς, και οι κανόνες, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, οι οποίοι επιτρέπουν να εξετάζεται χωριστά κατά πόσον η οικεία τρίτη χώρα είναι ασφαλής για συγκεκριμένο αιτούντα διεθνή προστασία και οι οποίοι επιτρέπουν στον αιτούντα τόσο να προσβάλει την εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» σε σχέση με τις συγκεκριμένες συνθήκες στις οποίες ευρίσκεται όσο και να αμφισβητήσει την ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ αυτού και της εν λόγω χώρας.

42 Τρίτον, το άρθρο 38, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32 απαιτεί από τα κράτη μέλη, οσάκις εφαρμόζουν απόφαση που βασίζεται αποκλειστικά στην έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας», να ενημερώνουν σχετικώς τον αιτούντα και να του χορηγούν έγγραφο με το οποίο ενημερώνονται οι αρχές της εν λόγω χώρας, στη γλώσσα της χώρας αυτής, ότι η αίτηση διεθνούς προστασίας δεν έχει εξετασθεί επί της ουσίας. Περαιτέρω, δυνάμει του άρθρου 38, παράγραφος 4, της οδηγίας, όταν η οικεία τρίτη χώρα δεν επιτρέπει στον αιτούντα διεθνή προστασία να εισέλθει στο έδαφός της, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε αυτός να έχει πρόσβαση σε διαδικασία σύμφωνα με τις βασικές αρχές και εγγυήσεις που περιγράφονται στο κεφάλαιο II της οδηγίας.

43 Συνεπώς, κατά πρώτον, από το γράμμα του άρθρου 38 της οδηγίας 2013/32 προκύπτει ότι η εν λόγω διάταξη επιτρέπει σε κράτος μέλος να χαρακτηρίζει, με πράξη γενικής ισχύος, όπως είναι η δεύτερη κοινή υπουργική απόφαση, μια χώρα ως γενικώς ασφαλή τρίτη χώρα για συγκεκριμένους αιτούντες διεθνή προστασία.

44 Ειδικότερα, πρώτον, επισημαίνεται, αφενός, ότι η μεθοδολογία την οποία πρέπει να ακολουθούν τα κράτη μέλη προκειμένου να κρίνουν ότι η έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας» μπορεί να εφαρμοσθεί σε συγκεκριμένη χώρα και στην οποία αναφέρεται το άρθρο 38, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας περιλαμβάνει μια εξατομικευμένη εξέταση του ασφαλούς χαρακτήρα της χώρας για συγκεκριμένο αιτούντα «και/ή τον εθνικό χαρακτηρισμό των [τρίτων] χωρών που θεωρούνται ως γενικά ασφαλείς». Αφετέρου, το γεγονός ότι το άρθρο 38, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, της οδηγίας υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θεσπίζουν κανόνες οι οποίοι επιτρέπουν να εξετάζεται χωριστά κατά πόσον η οικεία τρίτη χώρα είναι ασφαλής για συγκεκριμένο αιτούντα, διασφαλίζοντάς του, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα να προσβάλει την εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» επικαλούμενος ως λόγο το γεγονός ότι η οικεία τρίτη χώρα δεν είναι ασφαλής υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες στις οποίες ευρίσκεται, συνεπάγεται κατ’ ανάγκην ότι επιτρέπεται σε κράτος μέλος να χαρακτηρίζει, με πράξη γενικής ισχύος, μια τέτοια τρίτη χώρα ως γενικώς ασφαλή.

45 Δεύτερον, η ανωτέρω ερμηνεία επιρρωννύεται από τις αιτιολογικές σκέψεις 44 και 46 της οδηγίας 2013/32, οι οποίες αναφέρονται ρητώς, αντιστοίχως, στη θέσπιση «κοιν[ών] αρχ[ών] για [...] το χαρακτηρισμό τρίτων χωρών ως ασφαλών από τα κράτη μέλη» και στη συνεκτίμηση ορισμένων πληροφοριών και εγγράφων όταν τα κράτη μέλη «χαρακτηρίζουν χώρες ως ασφαλείς καταρτίζοντας σχετικούς καταλόγους».

46 Τρίτον, επισημαίνεται ότι το άρθρο 38 της οδηγίας 2013/32 δεν εξαρτά το κύρος της πράξης γενικής ισχύος με την οποία ένα κράτος μέλος χαρακτηρίζει μια τρίτη χώρα ως γενικώς ασφαλή από την προϋπόθεση να αποδεικνύεται ότι οι ενδιαφερόμενοι αιτούντες διεθνή προστασία τυγχάνουν πράγματι εισδοχής ή επανεισδοχής στο έδαφος της εν λόγω τρίτης χώρας.

47 Πράγματι, αφενός, η αποδεδειγμένη εισδοχή ή επανεισδοχή των εν λόγω αιτούντων στη συγκεκριμένη τρίτη χώρα δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των κανόνων που απαριθμούνται στο άρθρο 38, παράγραφος 2, της οδηγίας, στους οποίους υπόκειται η εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» στα κράτη μέλη. Αφετέρου, από το άρθρο 38, παράγραφος 4, της οδηγίας, το οποίο διευκρινίζει ότι, «[ό]ταν η [οικεία ασφαλής] τρίτη χώρα δεν επιτρέπει στον αιτούντα να εισέλθει στο έδαφός της, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε αυτός να έχει πρόσβαση σε διαδικασία σύμφωνα με τις βασικές αρχές και εγγυήσεις που περιγράφονται στο κεφάλαιο II [της οδηγίας 2013/32]», συνάγεται εμμέσως ότι ο χαρακτηρισμός μιας τέτοιας τρίτης χώρας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας» είναι συμβατός με την άρνηση της εν λόγω χώρας να αποδεχθεί την εισδοχή ή την επανεισδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία στο έδαφός της.

48 Συνακόλουθα, από την τελευταία ως άνω διάταξη προκύπτει ότι, όταν ένα κράτος μέλος έχει χαρακτηρίσει, με πράξη γενικής ισχύος, μια τρίτη χώρα ως γενικώς ασφαλή, παρά το γεγονός ότι η τελευταία έχει αναστείλει τη δυνατότητα, για τους αιτούντες διεθνή προστασία, να εισέλθουν στο έδαφός της, το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να διασφαλίζει σε έκαστο εκ των ενδιαφερόμενων αιτούντων το δικαίωμα να έχει πρόσβαση σε διαδικασία με σκοπό να εξεταστεί η αίτηση διεθνούς προστασίας την οποία υπέβαλε.

49 Όσον αφορά, κατά δεύτερον, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 38 της οδηγίας 2013/32, πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 35 της οδηγίας, το οποίο αναφέρεται σε λόγο απαραδέκτου αιτήσεως διεθνούς προστασίας διαφορετικό εκείνου που μνημονεύθηκε στη σκέψη 37 της παρούσας αποφάσεως.

50 Όπως ορίζεται στο εν λόγω άρθρο 35, μια χώρα μπορεί να θεωρηθεί ως «πρώτη χώρα ασύλου» για έναν συγκεκριμένο αιτούντα εάν αυτός είτε έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας από τη χώρα αυτή και απολαύει ακόμη της σχετικής προστασίας είτε απολαύει άλλης επαρκούς προστασίας στην εν λόγω χώρα, επωφελούμενος μεταξύ άλλων από την αρχή της μη επαναπροώθησης, «με την προϋπόθεση [σε αμφότερες τις περιπτώσεις] ότι [ο αιτών] θα γίνει εκ νέου δεκτός στη χώρα αυτή».

51 Επομένως, αντιθέτως προς όσα προκύπτουν από το άρθρο 38, παράγραφος 4, της οδηγίας 2013/32 όσον αφορά την έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας», το άρθρο 35 της οδηγίας εξαρτά την εφαρμογή, στα κράτη μέλη, της έννοιας της «πρώτης χώρας ασύλου» από την προϋπόθεση ο αιτών να γίνει πράγματι εκ νέου δεκτός στη χώρα που έχει χαρακτηριστεί κατ' αυτόν τον τρόπο.

52 Κατά τρίτον, η ερμηνεία του άρθρου 38 της οδηγίας 2013/32 υπό την έννοια ότι το εν λόγω άρθρο δεν εξαρτά τον χαρακτηρισμό τρίτης χώρας ως γενικώς ασφαλούς από την προϋπόθεση αποδοχής από αυτή, εν τοις πράγμασι, της εισδοχής ή της επανεισδοχής των αιτούντων διεθνή προστασία στο έδαφός της, η οποία συνάγεται από το γράμμα του άρθρου και από το πλαίσιο στο οποίο αυτό εντάσσεται, δεν προσκρούει, εν αντιθέσει προς όσα αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, στους

σκοπούς της οδηγίας 2013/32. Δεν αντίκειται, ειδικότερα, στον σκοπό ο οποίος υπογραμμίζεται στην αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας και σύμφωνα με τον οποίο πρέπει, προς το συμφέρον, μεταξύ άλλων, των αιτούντων διεθνή προστασία, να λαμβάνεται απόφαση επί των αιτήσεων διεθνούς προστασίας το συντομότερο δυνατό, με την επιφύλαξη της διεξαγωγής κατάλληλης και πλήρους εξέτασης (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

53 Πράγματι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 48 της παρούσας αποφάσεως, από το άρθρο 38, παράγραφος 4, της οδηγίας 2013/32 προκύπτει ότι η αναστολή της εισδοχής ή της επανεισδοχής αιτούντων διεθνή προστασία στο έδαφος τρίτης χώρας η οποία έχει χαρακτηριστεί από κράτος μέλος ως γενικώς ασφαλής έχει ως συνέπεια ότι το εν λόγω κράτος μέλος θα οφείλει να διασφαλίσει στους ως άνω αιτούντες τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση σε διαδικασία σύμφωνα με τις βασικές αρχές και εγγυήσεις που περιγράφονται στα άρθρα 6 έως 30 της οδηγίας 2013/32, τα οποία περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο ΙΙ αυτής.

54 Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι, σε περίπτωση που διαπιστώνεται ότι η τρίτη χώρα η οποία έχει χαρακτηριστεί από κράτος μέλος ως γενικώς ασφαλής δεν αποδέχεται, εν τοις πράγμασι, την εισδοχή ή την επανεισδοχή των ενδιαφερομένων αιτούντων διεθνή προστασία, το εν λόγω κράτος μέλος δεν δύναται να απορρίπτει τις αιτήσεις τους διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτες, επί τη βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2013/32. Περαιτέρω, το εν λόγω κράτος μέλος δεν δύναται να αναβάλλει, αδικαιολόγητα, την εξέταση των αιτήσεων αυτών και οφείλει, μεταξύ άλλων, να μεριμνά ώστε η εν λόγω εξέταση να διεξάγεται σε ατομική βάση, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 3, στοιχείο α′, της ίδιας οδηγίας και τηρουμένων των προθεσμιών που ορίζονται στο άρθρο 31 αυτής.

55 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω εκτιμήσεων, η ερμηνεία του άρθρου 38 της οδηγίας 2013/32 η οποία έγινε δεκτή στη σκέψη 52 της παρούσας αποφάσεως δεν δύναται, επίσης, να καταστήσει άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας το δικαίωμα που αναγνωρίζεται στον αιτούντα διεθνή προστασία, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 του Χάρτη και εξειδικεύεται με την οδηγία 2013/32, να αποκτήσει το καθεστώς του δικαιούχου διεθνούς προστασίας, εφόσον πληρούνται οι απαιτούμενες από το δίκαιο της Ένωσης προϋποθέσεις [πρβλ. απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2024, Bundesrepublik Deutschland (Παραδεκτό μεταγενέστερης αίτησης), C-216/22, EU:C:2024:122, σκέψη 39].

56 Κατά συνέπεια, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 38 της οδηγίας 2013/32, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 18 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους με την οποία τρίτη χώρα χαρακτηρίζεται ως γενικώς ασφαλής για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων διεθνή προστασία, ενώ, παρά τη νομική υποχρέωση την οποία υπέχει, η εν λόγω τρίτη χώρα έχει αναστείλει, γενικώς και χωρίς να προβλέπεται προοπτική αντίθετης εξέλιξης, την εισδοχή ή την επανεισδοχή των εν λόγω αιτούντων στο έδαφός της.

Επί του δευτέρου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

57 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, με βάση την οποία το αιτούν δικαστήριο θα είναι σε θέση να επιλύσει τη διαφορά της κύριας δίκης, η οποία αφορά αποκλειστικώς το κύρος κανονιστικής διατάξεως με την οποία η Δημοκρατία της Τουρκίας χαρακτηρίζεται ως «ασφαλής τρίτη χώρα» για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων διεθνή προστασία, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

58 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 38 της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχει την έννοια ότι:

δεν αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους με την οποία τρίτη χώρα χαρακτηρίζεται ως γενικώς ασφαλής για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων διεθνή προστασία, ενώ, παρά τη νομική υποχρέωση την οποία υπέχει, η εν λόγω τρίτη χώρα έχει αναστείλει, γενικώς και χωρίς να προβλέπεται προοπτική αντίθετης εξέλιξης, την εισδοχή ή την επανεισδοχή των εν λόγω αιτούντων στο έδαφός της.

Λυκούργος Spineanu-Matei Bonichot

Rodin Rossi

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Οκτωβρίου 2024.

Ο Γραμματέας
A. Calot Escobar

Ο πρόεδρος του τμήματος
Κ. Λυκούργος